

УДК 657.1:005.93:330.34

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V58(2026)-22

Кучеренко Т. Є., доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Уманський національний університет, м. Умань, Україна

ORCID: 0000-0001-7056-4344

e-mail: kucherenko_te@ukr.net

Мельник Л. Ю., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Уманський національний університет, м. Умань, Україна

ORCID: 0000-0003-2498-5556

e-mail: liudmyla.melnyk21@gmail.com

Аніщенко Г. Ю., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Уманський національний університет, м. Умань, Україна

ORCID: 0000-0001-9603-6662

e-mail: anishchenkohalina@gmail.com

Підлубна О. Д., старший викладач кафедри обліку і оподаткування, Уманський національний університет, м. Умань, Україна

ORCID: 0009-0001-5343-190X

e-mail: dani.1611@meta.ua

Теоретико-методологічні аспекти розвитку інтегрованої звітності

Анотація. У статті досліджені сучасні напрями розвитку інтегрованої звітності з урахуванням актуальних умов ведення бізнесу та вітчизняної облікової практики. Обґрунтовано змістове наповнення матриці ключових показників інтегрованої звітності та вимоги до розкриття інформації за видами залученого капіталу, що сприятиме усуненню методологічних прогалин між принципами Міжнародного стандарту IR і потребами прикладного впровадження інтегрованої звітності на рівні підприємства. Проаналізовано еволюцію концепції інтегрованого звітування від ідеї «одного звіту» до інституціоналізації Міжнародної ради з інтегрованої звітності (IIRC) та подальшої консолідації стандартів сталого розвитку. Виокремлено основні теоретичні концепції, що пояснюють природу й мотиви запровадження інтегрованої звітності – теорію заінтересованих сторін, теорію легітимності, інституціональну та стюардську теорію, теорію сигналізування, – а також систематизовано методологічні підходи до емпіричних досліджень у цій сфері. Запропоновано авторську концептуальну модель формування інтегрованої звітності підприємства, що включає принципи, матрицю показників шести видів капіталу, алгоритм поетапного впровадження та індекс інформаційної зв'язності звітних даних. На основі аналізу практики українських компаній охарактеризовано перехідний стан вітчизняного нефінансового/інтегрованого звітування в умовах війни та підготовки до запровадження звітності зі сталого розвитку за моделлю CSRD/ESRS. Сформовано систему головних показників інтегрованої звітності в розрізі окремих видів капіталу, вимоги (стандарту) до їх наведення та розкриття (суттєвість, зв'язність, порівнянність, збалансованість, завірення). Обґрунтовано практичну цінність зазначених показників, для чого їх вимагають та які пріоритети забезпечує підприємствам публічність такої інформації.

Ключові слова: інтегрована звітність, інтегроване мислення, нефінансова звітність, концепція капіталів, створення вартості, теорія заінтересованих сторін, стала звітність, методологія обліку, CSRD, ESRS, практика українських компаній.

Kucherenko Tamara, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman National University, Uman, Ukraine

Melnyk Liudmyla, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Taxation, Uman National University, Uman, Ukraine

Anishchenko Halyna, PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Uman National University, Uman, Ukraine

Pidlubna Olha, Senior Lecturer, Department of Accounting and Taxation, Uman National University, Uman, Ukraine

Theoretical and Methodological Aspects of the Development of Integrated Reporting

¹Стаття надійшла до редакції: 05.07.2026

Received: 5 July 2026

Abstract. Introduction. The article explores modern directions of development of integrated reporting taking into account modern conditions of doing business and domestic accounting practice. The relevance of the topic is due to the need to systematize the theoretical and methodological principles of forming integrated reporting as a new paradigm of corporate reporting. It combines financial and non-financial information about the creation of value by the enterprise in the short, medium and long term.

Purpose. The purpose of the study is to develop the content of the matrix of key indicators of integrated reporting and the requirements for disclosure of information by type of capital raised, which will help eliminate methodological gaps between the generalized principles of the International IR Standard and the needs of the applied implementation of integrated reporting at the enterprise level.

Results. Based on the generalization of foreign scientific theories, the evolution of the concept of integrated reporting from the idea of "one report" to the institutionalization of the International Integrated Reporting Council (IIRC) and the further consolidation of sustainable development standards is analyzed. The main theoretical concepts that explain the nature and motives for the introduction of integrated reporting are identified – stakeholder theory, legitimacy theory, institutional and stewardship theory, signaling theory – and methodological approaches to empirical research in this area are systematized. An author's conceptual model of the formation of integrated reporting of an enterprise is proposed, which includes principles, a matrix of indicators of six types of capital, an algorithm for phased implementation, and an index of information connectivity of reporting data. Based on an analysis of the practice of Ukrainian companies (DTEK, Metinvest, Kyivstar, UkrGasbank) in 2022–2025, the transitional state of domestic non-financial/integrated reporting in wartime conditions and preparation for the introduction of sustainable development reporting according to the CSRD/ESRS model are characterized.

Conclusions. A system of main indicators of integrated reporting has been formed in terms of individual types of capital, as well as requirements (standards) for their presentation and disclosure (materiality, coherence, comparability, balance, assurance). The practical value of these indicators is substantiated, why they are required, and what priorities the publicity of such information provides for enterprises.

Keywords: integrated reporting, integrated thinking, non-financial reporting, concept of capital, value creation, stakeholder theory, sustainability reporting, accounting methodology, CSRD, ESRS, practice of Ukrainian companies.

JEL Classification: M 41, M 49, Q 56.

Постановка проблеми. Сучасна парадигма корпоративної звітності переживає період глибокої трансформації, зумовленої переходом від суто фінансової моделі розкриття інформації до моделі, що інтегрує фінансові, соціальні, екологічні та управлінські аспекти діяльності підприємства. Зростання вимог інвесторів, регуляторів та суспільства до прозорості процесів створення вартості, а також інституційне закріплення концепції сталого розвитку зумовили формування нового виду звітності – інтегрованої (integrated reporting), яка покликана пояснити, як стратегія, корпоративне управління, результати діяльності та перспективи організації, з урахуванням зовнішнього середовища, забезпечують створення вартості в коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі. Попри значний масив зарубіжних досліджень у цій сфері, у вітчизняній обліково-аналітичній науці й досі бракує узгодженого теоретико-методологічного підґрунтя для формування інтегрованої звітності, адаптованого до національної облікової традиції та водночас гармонізованого з міжнародними вимогами, зокрема Директивою ЄС про звітність зі сталого розвитку (CSRD) та стандартами IFRS S1 і S2 [1; 2; 3]. Це актуалізує потребу систематизації наявних теоретичних концепцій і методологічних підходів, а також розроблення прикладної методики формування інтегрованої звітності на рівні підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні витoki інтегрованої звітності пов'язують насамперед із роботою Роберта Дж. Екклса та Майкла П. Круза «Єдиний звіт: Інтегрована звітність для сталої стратегії» [4], у якій вперше системно обґрунтовано ідею об'єднання фінансового

та нефінансового (передусім екологічного, соціального та управлінського) звітування в єдиний документ, здатний відобразити цілісну картину створення вартості компанією. Подальша інституціоналізація цієї ідеї відбулася зі створенням у 2010 р. Міжнародної ради з інтегрованої звітності (IIRC) та публікацією Міжнародного стандарту інтегрованої звітності [5], який визначив базові принципи (стратегічна спрямованість, зв'язність інформації, орієнтація на майбутнє, реагування на запити заінтересованих сторін, стислість, надійність і повнота, послідовність і порівнянність) та концепцію шести видів капіталу – фінансового, виробничого, інтелектуального, людського, соціально-репутаційного та природного.

Емпіричне підтвердження зв'язку між якістю нефінансового розкриття та організаційними процесами надано у дослідженні Роберта Дж. Екклса, Іоанніса Іоанну та Джорджа Серафейма «Вплив корпоративної стійкості на організаційні процеси та результативність» [6], де на основі парного порівняння компаній з високим і низьким рівнем інтеграції сталого розвитку у стратегію компанії показано, що компанії першої групи демонструють вищі довгострокові фінансові та ринкові результати, що опосередковано підтверджує економічну доцільність інтегрованого підходу до звітування.

Систематизацію проблемного поля інтегрованої звітності та формулювання дослідницького порядку здійснено у фундаментальній праці Шарля де Вільєрса, Леонардо Рінальді та Джеффри Унермана «Інтегрована звітність: ідеї, прогалини та порядок денний для майбутніх досліджень» [7], у якій узагальнено перші результати наукових розвідок щодо IR та визначено основні прогалини – відсутність

єдиної методики оцінювання якості звітів, недостатню розробленість критеріїв “зв’язності” інформації, а також брак консенсусу щодо теоретичного підґрунтя досліджень. Продовженням цієї лінії стала праця Шарль де Вільєрса, Ельмара Р. Вентера та Пей-Чі Келлі Сяо «Інтегрована звітність: передісторія, проблеми вимірювання, підходи та порядок денний для майбутніх досліджень» [8], де систематизовано методологічні підходи до вимірювання якості інтегрованої звітності – від бінарних і порядкових індексів розкриття до контент-аналітичних та економетричних моделей оцінювання впливу інтегрованої звітності на вартість капіталу й точність прогнозів аналітиків.

Структурований огляд масиву публікацій з проблематики інтегрованої звітності здійснено у роботі Джона Дюмея, Крістіани Бернарді, Джеймса Гатрі та Паоли Демартіні «Інтегрована звітність: структурований огляд літератури» [9], автори якої виокремили основні тематичні напрями досліджень (інституціоналізація IIRC, мотиви запровадження, якість розкриття, наслідки для ринків капіталу) та наголосили на фрагментарності теоретичного підґрунтя більшості емпіричних праць.

Дискусійний характер становлення інтегрованої звітності яскраво ілюструє наукова полеміка навколо статті Джона Флауєра «Міжнародна рада з інтегрованої звітності: історія провалу» [10], в якій автор критично оцінює діяльність IIRC, стверджуючи, що концепція «вартості» в межах фреймворку орієнтована переважно на інтереси інвесторів, а не суспільства загалом, унаслідок чого екологічна та соціальна складові звітності залишаються другорядними. Опонує цій позиції, Керол Адамс у статті «Міжнародна рада з інтегрованої звітності: заклик до дії» [11] обстоює прагматичну цінність інтегрованої звітності як інструменту поступової трансформації управлінського мислення та облікової практики, а Ян Томсон у коментарі «"Але чи потрібен сталому розвитку капіталізм або інтегрована звітність?" ...» [12] наголошує на обмеженості інтегрованої звітності як механізму перерозподілу економічної влади на користь сталого розвитку. Ця дискусія засвідчує наявність двох конкурентних дослідницьких парадигм – «менеджеріальної», що розглядає інтегровану звітність як інструмент підвищення інформаційної ефективності ринків капіталу, та «критичної», яка наголошує на обмеженій трансформаційній спроможності добровільного звітування.

Питання теоретичного підґрунтя досліджень Інтегрованої звітності і суміжної сталої звітності детально систематизовано у праці Ліа Лахані та Шеллі Л. Гербер «Теоретичні основи, що застосовуються в дослідженнях інтегрованої звітності та звітності про сталий розвиток» [13], де на основі систематичного огляду публікацій бази Scopus за 2010–2019 рр. встановлено домінування теорії заінтересованих

сторін (stakeholder theory), теорії легітимності (legitimacy theory) та інституціональної теорії, тоді як стюардська (stewardship theory) і агентська теорії застосовуються рідше, переважно для пояснення мотивів добровільного розкриття інформації менеджментом. Аналогічний висновок підтверджено й у нещодавньому систематичному огляді 170 емпіричних досліджень колективу авторів на чолі з Терези Іззо та співавторів «Інтегрована звітність, погляди заінтересованих сторін та стале розкриття інформації: систематичні висновки емпіричних досліджень» [14], де теорію заінтересованих сторін визначено як найпоширенішу теоретичну рамку для пояснення взаємозв’язку інтегрованої та сталої звітності.

Окрему дослідницьку лінію становить вивчення внутрішньоорганізаційних механізмів упровадження інтегрованого мислення. У роботі Венді Стаббс та Колін Хігінса «Інтегрована звітність та внутрішні механізми змін» [15] на основі моделі організаційних змін Річарда Лафліна показано, що запровадження інтегрованої звітності здебільшого спричиняє «зміни першого порядку» (адаптацію інформаційних систем і процедур звітування) і значно рідше – глибинну трансформацію корпоративних цінностей. Емпіричне підтвердження варіативності якості інтегрованих звітів навіть у межах однієї юрисдикції з обов’язковими вимогами до них (ПАР) наведено у кейс-дослідженні Ельди дю Туа, Реньє ван Зіла та Джини Шютте «Інтегрована звітність південноафриканських компаній: тематичне дослідження» [16], автори якого встановили суттєву неоднорідність розкриття інформації про окремі види капіталу залежно від галузевої належності та розміру підприємства.

Узагальнення опрацьованих джерел дає підстави стверджувати про теоретичний і методологічний плюралізм у дослідженнях інтегрованої звітності: жодна з наявних теорій не має універсального пояснювального потенціалу, а методологічний інструментарій охоплює якісні (кейс-стаді, дискурс-аналіз), контент-аналітичні (індекси розкриття), архівно-економетричні (вплив на вартість капіталу, точність прогнозів) та бібліометричні (структуровані огляди літератури) підходи. Це створює методологічну прогалину для формування цілісної прикладної моделі побудови інтегрованої звітності на рівні окремого підприємства, заповненню якої присвячено подальший виклад.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є систематизація теоретичних концепцій і методологічних підходів до формування інтегрованої звітності, представлених у зарубіжній науковій літературі, та розроблення на цій основі авторської концептуально-методологічної моделі формування інтегрованої звітності підприємства, адаптованої до умов вітчизняної облікової практики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнення проаналізованих джерел дозволяє

систематизувати теоретичні концепції, які наслідків запровадження інтегрованої звітності (табл. 1). використовуються для пояснення природи, мотивів і

Таблиця 1 Систематизація теоретичних концепцій інтегрованої звітності

Теорія	Ключові автори	Сутність пояснення	Пояснювальна функція щодо інтегрованої звітності
Теорія заінтересованих сторін (Stakeholder Theory)	Izzo та ін., (2025) [14]; Lakhani (2022) [13]	Організація відповідальна перед усіма групами впливу, а не лише перед власниками	Обґрунтовує розширення кола адресатів звітності та зміст шести капіталів
Теорія легітимності (legitimacy theory)	Lakhani (2022) [13]	Розкриття інформації як засіб підтримання соціальної “ліцензії на діяльність”	Пояснює добровільне розширення нефінансового розкриття під тиском суспільства
Інституціональна теорія	de Villiers та ін. (2014) [7]; Lakhani (2022) [13]	Поширення практик звітності внаслідок «подібності» (примусового, нормативного)	Пояснює конвергенцію практик інтегрованої звітності у різних країнах і галузях
Стюардська теорія (stewardship theory)	Stubbs та Higgins (2014) [15]	Менеджмент діє як відповідальний управитель довіреними ресурсами власників і суспільства	Пояснює внутрішню мотивацію керівництва до інтегрованого мислення
Теорія сигналізування (signalling theory)	De Villiers та ін. (2017) [8]	Розкриття якісної інформації як сигнал про вищу якість управління для ринку капіталу	Пояснює зв'язок якості інтегрованої звітності з вартістю капіталу та точністю прогнозів аналітиків

Джерело: систематизовано авторами на основі опрацьованих джерел.

Аналіз методологічного інструментарію зарубіжних досліджень (Шарль де Вільєрс, Ельмар Р. Вентер та Пей-Чі Келлі Сяо [8]; Джон Дюме, Крістіана Бернарді, Джеймс Гатрі, Паола Демартіні [9]) дозволяє виокремити чотири основні групи методологічних підходів:

- якісні (кейс-стаді, напівструктуровані інтерв'ю, дискурс-аналіз) – застосовуються для вивчення внутрішньоорганізаційних механізмів упровадження ІР та трансформації управлінського мислення;
- контент-аналітичні – побудова індексів якості розкриття на основі змістових елементів ІР-фреймворку (бізнес-модель, стратегія, ризики, перспективи, шість капіталів);
- архівно-економетричні – оцінювання впливу якості ІР на вартість капіталу, ліквідність акцій, точність аналітичних прогнозів, фінансові результати;
- бібліометричні та систематичні огляди – узагальнення масивів публікацій для виявлення тематичних і теоретичних трендів дослідницького поля.

Кожен з підходів має обмеження: якісні дослідження не дозволяють узагальнювати висновки на сукупність підприємств; контент-аналітичні індекси здебільшого фіксують формальну наявність елементів звітності, а не їхню змістову «зв'язність»; архівні

дослідження зіштовхуються з проблемою ендегенності (якість інтегрованої звітності може бути не причиною, а наслідком кращого корпоративного управління). Це обґрунтовує доцільність комбінованого (змішаного) методологічного підходу, покладеного в основу авторської моделі.

На основі узагальнення теоретичних концепцій і методологічних підходів, представлених у попередніх розділах, а також принципів Міжнародного стандарту інтегрованої звітності [17], пропонується авторська модель формування інтегрованої звітності підприємства, що складається з трьох взаємопов'язаних елементів: матриці показників шести видів капіталу, поетапного алгоритму впровадження, індексу інформаційної зв'язності звітних даних.

1. Матриця показників капіталів. На відміну від узагальненого переліку капіталів, наведеного у Стандартах IIRC [18], для кожного виду капіталу пропонується закріпити три рівні показників – ресурсний (наявний обсяг капіталу на початок періоду), трансформаційний (характер його використання у бізнес-моделі) та результатний (приріст/зменшення капіталу на кінець періоду, включно з зовнішніми ефектами). Узагальнений варіант матриці наведено в табл. 2.

Таблиця 2 Матриця показників капіталів

Вид капіталу	Ресурсний рівень (приклад показника)	Трансформаційний рівень (приклад показника)	Результатний рівень (приклад показника)
Фінансовий	Власний капітал, залучене фінансування	Структура джерел фінансування інвестиційної програми	EVA, рентабельність інвестованого капіталу
Виробничий	Виробничі потужності, інфраструктура	Рівень технологічного оновлення основних засобів	Енергоефективність, продуктивність активів
Інтелектуальний	Патенти, ліцензії, інформаційні системи	Витрати на НДДКР та цифровізацію	Частка нової продукції у виручці
Людський	Чисельність і кваліфікація персоналу	Інвестиції у навчання та розвиток	Продуктивність праці, плинність кадрів
Соціально-репутаційний	Відносини зі стейкхолдерами, репутація бренда	Програми взаємодії з громадою та партнерами	Індекс довіри стейкхолдерів, лояльність клієнтів
Природний	Використання природних ресурсів	Заходи з ресурсо- та енергозбереження	Обсяг викидів CO ₂ , рівень переробки відходів

Джерело: розроблено авторами на основі принципів Міжнародного стандарту інтегрованої звітності.

2. Алгоритм поетапного впровадження. Запровадження інтегрованої звітності пропонується здійснювати за шістьма послідовними етапами: діагностичний – оцінювання наявного стану облікової та управлінської інформаційної системи, ідентифікація доступних джерел даних за шістьма капіталами (1); організаційно-методичний – формування міжфункціональної робочої групи (фінанси, стратегія, HR, сталий розвиток), розроблення внутрішнього регламенту (2); ідентифікаційний – визначення суттєвих (матеріальних) тем і показників на основі матриці капіталів та діалогу зі стейкхолдерами (3); інтеграційний – побудова логічних зв'язків між стратегією, бізнес-моделлю, ризиками й показниками капіталів, тестування “зв'язності” інформації (4); звітний – підготовка та незалежне завірення звіту (5); рефлексивний – аналіз зворотного зв'язку від стейкхолдерів і коригування методики на наступний звітний період (6).

3. Індекс інформаційної зв'язності (далі – ІІЗ). Узагальнюючи критику «чекліст»-підходу до оцінювання якості інтегрованої звітності, авторами якої виступають, зокрема, прихильники індексного методу (Шарль де Вільєрс та ін. [8]), пропонується доповнити традиційні індекси повноти розкриття коефіцієнтом зв'язності (формула 1), що відображає частку показників звіту, для яких відкрито показано причинно-наслідковий зв'язок із стратегією та іншими видами капіталу:

$$ІІЗ = N_{зв} / N_{заг} \times 100\%, \quad (1)$$

де ІІЗ – індекс інформаційної зв'язності; $N_{зв}$ – кількість показників звіту, для яких розкрито їх зв'язок зі стратегією та іншими капіталами; $N_{заг}$ – загальна кількість представлених у звіті показників.

Запропонований індекс доповнює традиційні індекси повноти розкриття якісної характеристики звіту й може використовуватися як внутрішній інструмент самооцінювання якості інтегрованої звітності підприємства, а також як критерій порівняльного аналізу звітів у межах галузі.

Практичне застосування запропонованої моделі передбачає її адаптацію до вимог національного

законодавства з бухгалтерського обліку та фінансової звітності, зокрема в частині гармонізації з вимогами Директиви ЄС 2022/2464 (CSRD) [1] та Європейських стандартів сталої звітності (ESRS) [2, 3], імплементація яких в Україні є складовою євроінтеграційного курсу. Доцільним є поетапне (добровільне, з подальшим обов'язковим) запровадження інтегрованої звітності для підприємств, що становлять суспільний інтерес, з одночасним розвитком методичного забезпечення незалежного завірення нефінансової інформації та підготовкою відповідних фахівців з обліку та аудиту.

Нормативним підґрунтям нефінансового розкриття інформації в Україні досі залишається ст. 14-1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [19] (далі – Закон № 996-XIV), яка з 2018 р. зобов'язує великі підприємства та підприємства, що становлять суспільний інтерес, складати звіт про управління – документ, що поєднує фінансову та нефінансову інформацію (зокрема, щодо екологічних, соціальних і кадрових питань) відповідно до Методичних рекомендацій, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 982 [20]. Водночас практика свідчить, що для більшості підприємств складання звіту про управління має здебільшого формальний характер і не відповідає принципам «зв'язності» та «орієнтації на майбутнє», закладеним у Міжнародному стандарті інтегрованої звітності. Натомість змістовна інтегрована/стала звітність у 2022-2025 рр. в Україні залишається переважно добровільною практикою компаній-лідерів, орієнтованою на вимоги міжнародних інвесторів, кредиторів і материнських груп, а не на внутрішнє регулювання. Серед прикладів послідовного застосування принципів інтегрованого звітування варто виокремити такі:

1. ДТЕК – одна з перших українських компаній, яка ще до повномасштабного вторгнення запровадила інтегрований звіт на засадах концепції IIRC та шести видів капіталу. У 2022–2024 рр. зміст звітності компанії суттєво трансформувалася: акцент змістився на висвітлення стійкості енергетичної інфраструктури в умовах постійних обстрілів,

оперативного відновлення потужностей, безпеки персоналу та децентралізації генерації, що фактично розширило традиційну модель капіталів додатковим наскрізним виміром – операційною та інфраструктурною стійкістю [21].

2. Метінвест – публікує річний звіт, складовою якого є окремий «Звіт про витривалість» (Resilience Report) за 2023 рік, що поряд із традиційними фінансовими й виробничими показниками розкриває інформацію про функціонування активів в умовах окупації та бойових дій, підтримку працівників і місцевих громад, безпеку праці та внутрішній аудит достовірності нефінансових даних [22].

3. Київстар – як підприємство, що становить суспільний інтерес, складає окремий звіт про управління за вимогами Закону № 996-XIV [19] поряд із фінансовою звітністю за МСФЗ, що ілюструє модель «законодавчого мінімуму», доповненого добровільним розкриттям ESG-інформації [23].

4. Укргазбанк – позиціонується як «провідний банк сталого розвитку» з 2016 р. і публікує річний звіт разом зі звітом зі сталого розвитку, складеним з урахуванням принципів та стандартів міжнародної звітності [24]. Станом на 2023 р. близько 33% кредитного портфеля банку становлять «зелені» кредити, що дає змогу щороку уникати близько 1,4 млн т викидів CO₂. Водночас емпіричні дослідження банківського сектору свідчать, що станом на 2023 р. лише незначна частка українських банків публікувала нефінансову чи ESG-звітність, а інтеграція ESG-ризиків у системи ризик-менеджменту здебільшого має фрагментарний характер.

Узагальнюючи практику складання інтегрованої звітності українськими компаніями за 2022-2025 рр., можна виокремити три моделі нефінансового/інтегрованого розкриття інформації, що співіснують у вітчизняному бізнес-середовищі:

– вимушений мінімум – формальний звіт про управління, який складається відповідно до букви закону, але здебільшого не відповідає принципам зв'язності та суттєвості інтегрованої звітності;

– добровільне лідерство – повноцінна інтегрована або стала звітність великих експортно орієнтованих компаній і банків з іноземним капіталом, зорієнтована на вимоги міжнародних ринків капіталу та материнських груп, у якій воєнні реалії суттєво розширили змістове наповнення традиційної моделі капіталів;

– регуляторне очікування – підготовчий етап, пов'язаний з оприлюдненням проекту Закону про внесення змін до Закону № 996-XIV [25] щодо запровадження звітності зі сталого розвитку, який передбачає гармонізацію національного регулювання з вимогами Директиви (ЄС) 2022/2464 (CSRD) та стандартів ESRS, набрання чинності з 1 січня 2026 р. і поетапне поширення вимог – спочатку на підприємства суспільного інтересу з понад 500 працівників, згодом – на інші великі підприємства.

Додатковим елементом інституційної інфраструктури є оновлення у 2023 р. методичних рекомендацій Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) щодо розкриття нефінансової інформації емітентами та запровадження з 2022 р. вимог до врахування ESG-факторів у Положенні Національного банку України про корпоративне управління в банках. Отже, практика українських компаній у 2022-2025 рр. перебуває на перехідному етапі: від фрагментарного законодавчо зумовленого розкриття до добровільного впровадження міжнародних стандартів окремими лідерами галузі та підготовки до обов'язкового запровадження звітності зі сталого розвитку за моделлю CSRD/ESRS з 2026 р. Повномасштабна війна не лише не загальмувала цей процес, а й розширила змістове наповнення звітності, додавши до традиційної моделі капіталів питання операційної стійкості, безпеки персоналу та відновлення інфраструктури, які надалі доцільно враховувати у методиці формування інтегрованої звітності.

Показники, що наводяться в інтегрованій звітності, виконують декілька функцій одночасно:

1 – втілюють теоретичну концепцію шести капіталів у конкретні виміри;

2 – забезпечують зв'язок між стратегією, бізнес-моделлю та результатами діяльності;

3 – слугують основою для оцінювання інвесторами та іншими стейкхолдерами якості корпоративного управління й перспектив створення вартості;

4 – формують підставу для внутрішнього управлінського контролю за реалізацією стратегії сталого розвитку.

На рисунку 3 систематизовано основні показники за видами капіталу, відповідні стандарти (фреймворки) їх розкриття та цільове призначення.

	Основні показники (приклади)	Стандарт / фреймворк розкриття	Призначення показників
Фінансовий капітал	ROE, ROIC, EVA, вартість капіталу, рівень боргового навантаження	МСФЗ, IIRC <IR>	Оцінювання фінансової результативності та зростання джерел фінансування
Виробничий капітал	Витрати на НДДКР, частка нової продукції, рівень цифровізації процесів	IIRC <IR>, ESRS E1	Оцінювання ефективності використання матеріальних активів
Інтелектуальний капітал	Витрати на НДДКР, частка нової продукції, рівень цифровізації процесів	GRI 203, IIRC <IR>	Характеристика інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності
Людський капітал	Плинність кадрів, інвестиції в навчання, рівень травматизму, різноманітність	GRI 401–403, ESRS S1	Оцінювання якості управління персоналом і безпеки праці
Соціально-репутаційний капітал	Інвестиції у громади, індекс задоволеності клієнтів, частка локальних постачальників	GRI 413, ESRS S2–S4	Оцінювання якості взаємодії із зовнішніми стейкхолдерами
Природний капітал	Викиди ПГ, споживання води та енергії, частка переробки відходів	GRI 305–306, ESRS E1–E5, IFRS S2 (ISSB)	Виявлення кліматичних і ресурсних ризиків та їх фінансових наслідків
Корпоративне управління	Структура та незалежність наглядової ради, політика щодо ризиків, антикорупційні процедури	ESRS G1, IIRC <IR>	Підтвердження надійності системи прийняття рішень і контролю ризиків

Рисунок 3 Ключові характеристики капіталів, їх використання в інтегрований звітності

Джерело: систематизовано авторами на основі Міжнародного стандарту інтегрованої звітності, стандартів GRI, ESRS та IFRS S2 [1-3, 17, 18].

Незалежно від конкретного капіталу, показники інтегрованої звітності повинні відповідати спільним вимогам, узгодженим у Міжнародному стандарті інтегрованої звітності та стандартах ESRS:

- суттєвість (materiality) – розкриттю підлягають лише ті показники, що істотно впливають на здатність компанії створювати вартість. У стандартах ESRS цей принцип розширено до подвійної суттєвості (double materiality) – одночасного врахування впливу підприємства на довкілля й суспільство та впливу відповідних факторів на фінансові результати підприємства;
- зв'язність (connectivity) – показник має бути явно пов'язаний зі стратегією, бізнес-моделлю та ризиками, а не наводитися ізольовано;
- порівнянність (comparability) – послідовне застосування однакової методики розрахунку

показників у часі та можливість їх зіставлення з показниками інших компаній галузі;

- збалансованість (balance) – розкриттю підлягають як позитивні, так і негативні результати діяльності, без вибіркового висвітлення лише сприятливої інформації;
- достовірність і повнота, підтверджені незалежним завіренням (assurance) – обмеженням або обґрунтованим, що підвищує довіру користувачів до нефінансових даних;
- стислість і використання визнаних стандартів розкриття (GRI, SASB, IFRS S1/S2 (ISSB), ESRS) для забезпечення єдиної термінології та зіставності з міжнародною практикою.

Вимоги до розкриття ключових показників інтегрованої звітності зумовлені одночасно регуляторними, ринковими та управлінськими чинниками. Регуляторні чинники забезпечують

виконання нормативних вимог – в Україні наразі це ст. 14-1 Закону № 996-XIV, а з 2026 р. – норми гармонізованого з CSRD законодавства про звітність зі сталого розвитку. Ринкові чинники базуються на запиті інвесторів і кредиторів, які дедалі частіше враховують ESG-показники під час прийняття інвестиційних рішень: емпірично підтверджено, що компанії з вищим рівнем інтеграції питань сталого розвитку у стратегію демонструють кращі довгострокові фінансові та ринкові результати (Роберта Дж. Екклса, Іоанніса Іоанну та Джорджа Серафейма, 2014 [6]). Управлінські чинники потребують прозорого управління ризиками – розкриття кліматичних, соціальних і управлінських показників дає змогу заздалегідь ідентифікувати ризики, які не відображає традиційна фінансова звітність.

Для самих компаній якісна система показників інтегрованої звітності дає декілька практичних переваг:

- вдосконалення внутрішнього управління: процес збору та узгодження показників за шістьма капіталами стимулює міжфункціональну взаємодію та подолання інформаційних бар'єрів між фінансовими, виробничими та HR-підрозділами, що відповідає логіці інтегрованого мислення (Венді Стаббс та Колін Хіггінс, 2014 [15]).

- поліпшення доступу до капіталу та його вартості, зокрема через інструменти сталого фінансування – «зелені» кредити та облігації, що демонструє практика Укргазбанку.

- зміцнення репутаційного (соціально-репутаційного) капіталу та довіри стейкхолдерів, що узгоджується з поясненнями теорії легітимності.

- завчасна регуляторна готовність – компаній, які вже впроваджують показники за стандартами GRI/ESRS, матимуть нижчі витрати адаптації до обов'язкових вимог звітності зі сталого розвитку після набрання чинності відповідного закону в Україні.

- прозоре розкриття показників людського капіталу (умови праці, навчання, безпека) підвищує спроможність компаній залучати й утримувати кваліфікований персонал в умовах дефіциту кадрів, що є особливо актуальним для українського ринку праці в умовах війни.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Узагальнення зарубіжного наукового доробку засвідчує, що інтегрована звітність є теоретично й методологічно плюралістичним об'єктом дослідження: її становлення пояснюється комбінацією теорії заінтересованих сторін, легітимності, інституціональної та стюардської теорій, а методологічний інструментарій охоплює якісні, контент-аналітичні, архівно-економетричні та бібліометричні підходи. Водночас наявна наукова дискусія [10–12] свідчить про відсутність єдності щодо реальної трансформаційної спроможності інтегрованої звітності як інструменту переходу до сталого розвитку, що зумовлює необхідність критичного, а не суто інструментального використання зарубіжного досвіду.

Запропонована авторська модель – матриця показників шести капіталів, поетапний алгоритм упровадження та індекс інформаційної зв'язності – спрямована на подолання методологічної прогалини між узагальненими принципами Міжнародного стандарту інтегрованої звітності і потребами прикладного її впровадження на рівні підприємства в умовах вітчизняної облікової практики. Аналіз практики українських компаній засвідчив перехідний і асиметричний характер цього процесу: формальне виконання вимог звіту про управління співіснує з добровільним лідерством окремих компаній, що готуються до обов'язкового запровадження звітності зі сталого розвитку за моделлю CSRD/ESRS з 2026 р. При цьому воєнні реалії розширили змістове наповнення традиційної моделі капіталів питаннями операційної стійкості та безпеки. Систематизована матриця ключових показників за видами капіталу та вимоги до їх розкриття (суттєвість, зв'язність, порівнянність, збалансованість, завірення) можуть слугувати практичним орієнтиром для підприємств на цьому перехідному етапі. Перспективи подальших досліджень полягають в емпіричній апробації запропонованого індексу інформаційної зв'язності на вибірці українських підприємств, а також у розробці методичних рекомендацій щодо незалежного завірення інтегрованої звітності відповідно до вимог ESRS.

Література:

1. Директива про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD): директива 2022/2464 Європейського Союзу від 14.12.2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>.
2. МСФЗ S1 Загальні вимоги до розкриття фінансової інформації, пов'язаної зі сталим розвитком. Лондон : Фонд МСФЗ, 2023. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s1-general-requirements/>
3. МСФЗ S2 Розкриття інформації, пов'язаної зі зміною клімату. Лондон : Фонд МСФЗ, 2023. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s2-climate-related-disclosures/>
4. Eccles R. G., Krzus M. P. One Report: Integrated Reporting for a Sustainable Strategy. New York: John Wiley & Sons, 2010. 256 p. URL: <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=37603>.
5. Міжнародна концептуальна основа інтегрованої звітності (версія від січня 2021 р.) / Рада з міжнародних стандартів обліку (IASB), Рада з міжнародних стандартів сталого розвитку (ISSB); Фонд МСФЗ. 2021. 59 с. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/integrated-reporting/framework/>

6. Eccles R. G., Ioannou I., Serafeim G. The impact of corporate sustainability on organizational processes and performance. *Management Science*. 2014. Vol. 60, no. 11. P. 2835–2857. DOI: <https://doi.org/10.1287/mnsc.2014.1984>.
7. De Villiers, C., Rinaldi, L., & Unerman, J. Integrated reporting: Insights, gaps and an agenda for future research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 2014. 27(7), 1042–1067. DOI: <https://doi.org/10.1108/AAAJ-06-2014-1736>.
8. De Villiers C., Venter E. R., Hsiao P.-C. K. Integrated reporting: background, measurement issues, approaches and an agenda for future research. *Accounting & Finance*. 2017. Vol. 57, iss. 4. P. 937–959. DOI: <https://doi.org/10.1111/acfi.12246>.
9. Dumay J., Bernardi C., Guthrie J., Demartini P. Integrated reporting: a structured literature review. *Accounting Forum*. 2016. Vol. 40, iss. 3. P. 166–185. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2016.06.001>.
10. Flower J. The International Integrated Reporting Council: A story of failure. *Critical Perspectives on Accounting*. 2015. Vol. 27. P. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2014.07.002>.
11. Adams C. A. The International Integrated Reporting Council: A call to action. *Critical Perspectives on Accounting*. 2015. Vol. 27. P. 23–28. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2014.07.001>.
12. Thomson Ian. “But does sustainability need capitalism or an integrated report” a commentary on “The International Integrated Reporting Council: A story of failure” by Flower, J. *Critical Perspectives on Accounting*. 2015. Vol. 27. P. 18–22. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2014.07.003>.
13. Lakhani L., Herbert S.L. Theoretical Frameworks Applied In Integrated Reporting And Sustainability Reporting Research. *South African Journal of Economic and Management Sciences*. 2022. 25 (1), a4427. DOI: <https://doi.org/10.4102/sajems.v25i1.4427>.
14. Izzo T., Russo A., Rinaldi G. Integrated Reporting, Stakeholders’ Perspective and Sustainable Disclosure: Systematic Insights From Empirical Research. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 2025. Vol. 32, iss. 4. P. 4978–5005. DOI: <https://doi.org/10.1002/csr.3212>.
15. Stubbs W., Higgins C. Integrated reporting and internal mechanisms of change. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 2014. Vol. 27, No. 7. P. 1068–1089. DOI: <https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2013-1279>.
16. Du Toit E., Van Zyl R., Schütte G. (2017). Integrated reporting by South African companies: A case study. *Meditari Accountancy Research*. 2017.25(4), 654–674. DOI: <https://doi.org/10.1108/MEDAR-03-2016-0052>.
17. Міжнародний стандарт інтегрованої звітності (The Integrated Reporting Framework). IFRS Foundation. 2021. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/integrated-reporting/framework/>
18. Інтегрована звітність. Фонд МСФЗ: офіційний сайт. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/integrated-reporting/>
19. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
20. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління: наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>.
21. Інтегрований звіт ДТЕК (фінансові та нефінансові результати). Сайт компанії ДТЕК. URL: https://dtek.com/content/files/dtek_ar_2017_ua1.pdf.
22. Звіт Метінвесту за 2023. Сайт компанії МЕТІНВЕСТ. URL: https://metinvestholding.com/ua/ar2023/pdf/ua/Metinvest%20Annual%20Report%202023_UA.pdf.
23. Звіт про управління за 2024 рік Приватного акціонерного товариства «Київстар». Сайт компанії Київстар. URL: <https://kyivstar.ua/about/investors-and-shareholders/issuers>.
24. Звіт про управління. Звіт керівництва (для емітентів цінних паперів). Фінансова звітність публічного акціонерного товариства акціонерного банку «УКРГАЗБАНК» за 2025 рік. Сайт УКРГАЗБАНК. URL: https://www.ukrgasbank.com/upload/report_ukr2025.pdf.
25. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо запровадження звітності із сталого розвитку: проект Закону України № 13598 від 04.08.2025. Сайт Верховної ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56996>.

References:

1. European Parliament (2022). Council of the European Union. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. Official Journal of the European Union, L 322/15. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>.
2. IFRS Foundation. (2023). IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information. London: IFRS Foundation. <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s1-general-requirements/>
3. IFRS Foundation. (2023). IFRS S2 Climate-related Disclosures. London: IFRS Foundation. <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s2-climate-related-disclosures/>
4. Eccles, R. G., & Krzus, M. P. (2010). One Report: Integrated Reporting for a Sustainable Strategy. John Wiley & Sons. <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=37603>.
5. International Framework / International Integrated Reporting Council (IIRC). 2021. 59 p. <https://www.ifrs.org/issued-standards/integrated-reporting/framework/>
6. Eccles, R. G., Ioannou, I., & Serafeim, G. (2014). The impact of corporate sustainability on organizational processes and performance. *Management Science*, 60(11), 2835–2857. <https://pubsonline.informs.org/doi/10.1287/mnsc.2014.1984>.
7. De Villiers, C., Rinaldi, L., & Unerman, J. (2014). Integrated reporting: Insights, gaps and an agenda for future research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27(7), 1042–1067. <https://www.emerald.com/aaaj/article-abstract/27/7/1042/1545/Integrated-Reporting-Insights-gaps-and-an-agenda?redirectedFrom=fulltext>.
8. De Villiers, C., Venter, E. R. and Hsiao, P.-C. K. (2017). Integrated reporting: background, measurement issues, approaches and an agenda for future research. *Accounting & Finance*, 57(4), pp. 937–959. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/acfi.12246>.
9. Dumay, J., Bernardi, C., Guthrie, J., Demartini, P. (2016). Integrated reporting: a structured literature review. *Accounting Forum*. Vol. 40, iss. 3. P. 166–185. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1016/j.accfor.2016.06.001#>

10. Flower, J. (2015). The International Integrated Reporting Council: A story of failure. *Critical Perspectives on Accounting*. Vol. 27. P. 1–17. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2014.07.002>.
11. Adams C. A. (2015). The International Integrated Reporting Council: A call to action. *Critical Perspectives on Accounting*. Vol. 27. P. 23–28. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2014.07.001>.
12. Thomson, Ian (2015). 'But does sustainability need capitalism or an integrated report' a commentary on 'The International Integrated Reporting Council: A story of failure' by Flower, J. *Critical Perspectives On Accounting*, Elsevier, vol. 27(C), P. 18-22. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2014.07.003>.
13. Lakhani, L., Herbert, S. L. (2022). Theoretical frameworks applied in integrated reporting and sustainability reporting research. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 25(1), Article a4427. <https://sajems.org/index.php/sajems/article/view/4427/2562>.
14. Izzo, T., Russo, A. and Risaliti, G. (2025). Integrated reporting, stakeholders' perspective and sustainable disclosure: Systematic insights from empirical research. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 32(4), pp. 4978-5005. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/csr.3212>.
15. Stubbs, W., Higgins, C. (2014). Integrated reporting and internal mechanisms of change. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27(7), 1068–1089. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2013-1279>.
16. Du Toit, E., Van Zyl, R., & Schütte, G. (2017). Integrated reporting by South African companies: A case study. *Meditari Accountancy Research*. 25(4), 654–674. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-03-2016-0052>.
17. IFRS FOUNDATION. (2021). Integrated Reporting Framework. <https://www.ifrs.org/issued-standards/integrated-reporting/framework/>
18. Integrated Reporting. IFRS Foundation: official website. <https://www.ifrs.org/issued-standards/integrated-reporting/>
19. Verkhovna Rada of Ukraine. (1999). On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: Law of Ukraine No. 996-XIV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
20. Ministry of Finance of Ukraine, 2018. On approval of methodological recommendations for the preparation of the management report: Order No. 982. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>.
21. DTEK. (2018). DTEK integrated report (financial and non-financial results). DTEK Company Website. https://dtek.com/content/files/dtek_ar_2017_ua1.pdf.
22. Metinvest. (2024). Metinvest annual report 2023. Metinvest Company Website. https://metinvestholding.com/ua/ar2023/pdf/ua/Metinvest%20Annual%20Report%202023_UA.pdf.
23. Kyivstar. (2025). Management report for 2024 of the Private Joint-Stock Company "Kyivstar". Kyivstar Company Website. <https://kyivstar.ua/about/investors-and-shareholders/issuers>.
24. Ukrgasbank. (2026). Management report. Management report (for issuers of securities). Financial statements of the Public Joint-Stock Company Joint-Stock Bank "UKRGASBANK" for 2025. Ukrgasbank Website. https://www.ukrgasbank.com/upload/report_ukr2025.pdf.
25. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025). On amendments to the Law of Ukraine "On accounting and financial reporting in Ukraine" regarding the introduction of sustainability reporting: Draft Law of Ukraine No. 13598 of August 4, 2025. Official Website of the Verkhovna Rada of Ukraine. <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56996>.

